

แบบเรียนพุทธศาสนา

เรื่อง

พระรัตนตรัย

สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

พระยาราชโยธา (ทิพ เปรมกมต ป.ม.)

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๒๕๖๖

พ.ศ. ๒๕๖๖

ราคาเล่มละ ๔๐ สตางค์

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

บ

๒๕๔.๓

ร

704194 2-2

ตัวอย่างแบบเรียน

แบบเรียนพุทธศาสนา

เรื่อง

พระรัตนตรัย

สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

พระยาราชโยธา (ทิพ เปรมกมล ป.ม.)

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งแรก ๓,๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๗๒

ราคาเล่มละ ๕๐ สตางค์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

๒๐
แก้คำผิด

หน้า ๒	บรรทัด ๗	คำว่า	นมะม	แก้เป็น	นมะมิ
๖	๓๐	ประสูต	ประสูติ		
๗	๘	เกรของกิน	เกรของกิน		
๒๓	๙	แต่	แต่		
๒๘	๗	วิธำชะ	วิธำช		
๓๓	๓๓	ชาตย	ชาตัย		
๓๔	๓๔	พระราช ดำเนิร	พระดำเนิร		
๓๖	๕	ให้รู้	ให้รู้		
๓๗	๓๐	ดอบดก	ดอบดัก		

คำนำ

ชาติแต่ละบ้านเมืองจะเป็นบึกแผ่นมั่นคงแข็งแรงได้ ก็
ต้องมีกำลังสมบูรณ์ จะมีกำลังสมบูรณ์ได้ ก็เพราะ
พลเมืองมีความดีดีสุด พลเมืองจะได้รับความดีดีสุด
ก็เพราะต่างคนต่างมีความดีดีที่ปรองดองเป็นน้ำหนึ่ง
ใจเดียวกัน และมีความเพียรหาเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ
ประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สุภาพอ่อนโยนต่อกัน
ทั้งกายวาจาใจ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สั่งสอน
อบรมให้คนมีน้ำใจบริสุทธิ์ และประพฤติดีประพฤติชอบ
ต่อกันดียิ่งนัก ประเทศสยามได้รับอิทธิพลพระพุทธศาสนา
มาเป็นศาสนาสำหรับชาติแต่ดึกดำบรรพ์ แต่พลเมือง
เป็นจำนวนมากยังหย่อนความรู้และการปฏิบัติ เพราะ
ศึกษาไม่ตลอด หรือบางคนขาดการศึกษาเสียทีเดียว
จึงเป็นเหตุให้ไม่รู้จักกตัญญูซึ่งที่จะประพฤติเมตตาเมตตา

ชมเหิงคะเนงร้ายต่อกัน เป็นการทอนกำลังชาติ ยุ่งยาก
 แก่การปกครองอย่างยิ่ง ถ้าได้ ศึกษาและพร้อมกันปฏิบัติ
 ตามพระบรมพุทโธวาทแล้ว แม้จะปฏิบัติไม่ได้ละเอียด
 ถี่ถ้วน เป็นแต่เพียงคงตนอยู่ในศีลห้าทั่วถึงกันเท่านั้น
 ก็อยู่เย็นเป็นปกติสุข สะดวกแก่การปกครองบ้านเมือง
 และการทำเลี้ยงชีพเป็นอันมากเสียแล้ว เกือบไม่ต้อง
 มีกฎหมายและคุกตารางไว้ลงโทษคนที่ชั่ว เพราะฉะนั้น
 จึงเป็นการสมควรนักหนา ที่คนไทยทุกคนจะต้องศึกษา
 เรื่องพระพุทธศาสนาให้ตระหนัก จะได้ปฏิบัติให้มีความสุข
 แก่ตัว และให้มีความสุขเจริญรุ่งเรืองแก่ชาติบ้านเมือง
 ของเราสืบไป

เรื่องของพระพุทธศาสนามียาวและละเอียดลึกซึ้งมาก
 ถ้าศึกษาเมื่อเป็นผู้ใหญ่โดยมีจำกัดเวลารวดเร็ว ก็ยาก
 ที่จะรู้ให้ตลอดได้จริงๆ ทั้งถ้ามีจิตใจจดจ่อไปในทาง
 อื่นด้วยแล้ว ก็ยากที่จะคิดแปลลงแก่ใจทีเดียว เห็นว่า
 ถ้าค่อยให้ศึกษาและอบรมอุปนิสัยไปทีละเล็กละน้อย

แต่น้อยคัมใหญ่ จะเป็นทางสำเร็จประโยชน์ได้มาก เพราะ
เหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงคิดเรียบเรียงหนังสือขึ้นขึ้น เพื่อให้เด็ก
คนไทยได้ศึกษาไปแต่ยัง幼小 ๆ แต่ให้พึงเข้าใจว่า
หนังสือนี้มุ่งในทางให้ทราบเค้าเรื่องพระพุทธศาสนาอย่าง
ย่อ ๆ ว่า พระรัตนตรัยคือสิ่งใด มีคุณอย่างไร เพื่อ
เป็นเครื่องปลุกใจให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาแน่น ๆ มิได้
มุ่งที่จะให้เรียนข้อปฏิบัติด้วย เพราะข้อปฏิบัตินั้นอยู่ใน
เบญจศีลเบญจธรรมและจรรยา ซึ่งครูหรือพระภิกษุสงฆ์
สอนอยู่ส่วนหนึ่งแล้ว

อนึ่ง พระพุทธเจ้าเป็นพระบรมศาสดาเอกในโลก
เป็นผู้พระคุณอันประเสริฐยิ่ง และเป็นชาติกษัตริย์
ผู้ทรมนภัยพระองค์ จะกล่าวถึงเรื่องของพระองค์ ควร
จะกล่าวด้วยถ้อยคำอันเคารพ เช่นใช้ถ้อยคำให้ถูกต้อง
ราชาศัพท์เป็นต้น กับอีกอย่าง ๓ นิยมกันว่า การเรียง
หนังสือในภาษาไทย ถ้าใช้ศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤต
จะไปด้วยบ้าง พึงเพราะดี แต่เพื่อที่จะให้เด็ก ๆ

หรือผู้ที่ไม่ได้เรียนคำศัพท์เข้าใจง่าย ข้าพเจ้าจึงพยายาม
 หัดกรรขาศัพท์และศัพท์ต่าง ๆ ใช้ถ้อยคำสามัญที่ง่าย ๆ
 ในการเรียงหนังสือนี้ แต่ก็ยังหัดไปไม่ได้ตลอด เพราะ
 จะหัดให้ตลอด ก็จะเป็นการไม่เคารพมากไป และ
 บางคำหาคำไทยใช้ ไม่เหมาะ จึงต้องคงไว้บ้าง ได้ทำ
 คำแปลไว้ ให้อ่านแล้ว.

หนังสือเรื่องพระรัตนตรัยฉบับนี้เดิมมีคำถามท้าย
 บทด้วย ถ้าถึงทำอยู่ ก็พอประจบราชบัณฑิตสภาประกาศ
 กระแสพระราชประสงค์เปิดโอกาสให้ชนทั่วไปแต่งเรื่อง
 พระพุทธศาสนาสำหรับเด็กอายุในราว ๓๐ ขวบอ่านเข้าใจ
 เข้าประกวด เพื่อคัดเลือกฉบับที่ดีเยี่ยมพิมพ์พระราชทาน
 ในวันพระราชพิธีวิสาขบูชา โดยพระราชทานรางวัลแก่
 ผู้แต่ง ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นโอกาสที่ดีอยู่ ควรส่งเข้าประกวด
 ของฉบับนี้ ถึงแม้จะมีได้รับพระราชทานรางวัล ก็ไม่
 เสียหายอะไร พอทำเสร็จก็ส่งเข้าประกวดตามความคิด
 แต่ต้องตัดคำถามท้ายบทออกเสีย เพราะเกินหน้ากระดาน

(๕)

ที่ราชบัณฑิตสภากำหนดไว้ ราชบัณฑิตสภาไว้ ใน
ลำดับเลขที่ ๑๗ ซึ่งทราบภายหลัง

ในชั้นต้น พระยาอุปถัมภ์ค้ำจุน (นิมิตาญาณาธิบดี
เปรียญ) กับ พระเทพมุนี (ปลด เปรียญ) วัดเบญจม
บพิตร ได้อนุเคราะห์ตรวจแก้ไขที่ไม่เหมาะสมให้จนเป็นที่
เรียบร้อย จึงขอขอบพระคุณท่านทั้ง ๒ นี้ไว้ ในที่นี้.

ต่อมาได้ทราบจากรายงานราชบัณฑิตสภาซึ่งมีปรากฏ
อยู่ในหนังสือสำนวนของหม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัยดิศกุล
ที่พิมพ์พระราชทานในวันวิสาข พ. ศ. ๒๔๗๒ ว่า อนุ
กรรมการพร้อมกันคัดเลือกที่ส่งคราวเดียวกัน ใน ๒๔
สำนวน ได้ที่ถึงขนาด แต่สำนวนที่ ๒ ของหม่อมเจ้า
หญิงพูน ฯ สำนวนเดียว นอกนั้นไม่เข้าเกณฑ์ แต่
ราชบัณฑิตสภากำหนดไว้ ให้เลือกขึ้นเสนอ ๖ สำนวน
จึงจำใจต้องเลือกต่อไป แต่ก็เลือกที่คงพอไม่สู้ห่างเหิน
จากเกณฑ์เลือกได้อีก ๓ สำนวน คือ สำนวนที่ ๑๗
ที่ ๒๐ และที่ ๒๓ ขึ้นเสนอราชบัณฑิตสภา ฯ พร้อมกัน

เห็นว่า ไม่ดีถึงขนาดที่จะได้รับพระราชทานรางวัล เท่าที่
อนุกรรมการพร้อมกันเห็นว่าจำนวนที่ ๑๗ โท่งเกณฑ์เลือก
กับเขาค่ายจำนวน ๓ แม้จะมีได้รับพระราชทานรางวัล ก็
เป็นที่พอใจข้าพเจ้าเป็นอันมากแล้ว จึงขอขอบพระกรุณา
คุณและพระคุณอนุกรรมการไว้ ในที่นี้ด้วย.

ตามรายงานราชบัณฑิตยสถานได้ปรากฏว่า นำจำนวน
ที่ ๑๗, ๒๐, ๒๓ ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย แต่ก็ปรากฏใน
พระราชนิพนธ์คำนำของหนังสือดำเนนคุณว่า ได้ทอด
พระเนตรอีก ๓ จำนวน ข้าพเจ้าจึงสันนิษฐานว่า
ราชบัณฑิตยสภาได้นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายด้วย จึงนับว่า
พระกรุณาคุณของ องค์กษัตริย์มอญอยู่แก่ข้าพเจ้าในเรื่อง
นี้ด้วย.

ในพระราชนิพนธ์คำนำนั้นปรากฏว่า เป็นที่พอพระ
ราชหฤทัยว่า “แต่ดีแม้จะพิมพ์ขึ้นแจกก็คงได้ประโยชน์
มากเหมือนกัน และถ้าผู้แต่งได้แก่จำนวนเดียบบ้าง ก็อาจ
ได้รับรางวัลในการประกวดคราวหน้า” ดังนี้.

๒๕๔
 ทรงเป็นพระมหากรุณาธิคุณถ้นเกล้า ฯ หากที่สุดมิได้
 ข้าพเจ้าเดือกเขาช้างพิมพ์ ขึ้นมากกว่าที่จะแก้ ไรส่งเข้า
 ประกวดคราวหน้า และเพื่อให้เป็นหนังสือเรียน จึงเติม
 คำถามท้ายบทเข้าตามความมุ่งหมายเดิม แล้วยื่น
 กระทรวงธรรมการ เพื่อขอรับอนุญาตให้เป็นหนังสือ
 ใช้ในโรงเรียนได้ ทราบว่าพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
 ชานันวิศ ได้แนบดั่งกระทรวงธรรมการ ทรงพระกรุณา
 ส่งไปขอให้พระดำذنโสภณ (แจ่ม เปரியญ) วัดมกุฏ
 กษัตริย์ช่วยพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง พระดำذنโสภณได้ช่วย
 ทักท้วงให้แก่ ไรจนเป็นที่เรียบร้อย ข้าพเจ้าจึงขอขอบ
 พระกรุณาคุณพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าชานันวิศ กับขอ
 ขอบพระคุณพระดำذنโสภณไว้ ในที่สุดนี้ด้วย.

พระยาราชาโยธา

บ้านถนนสว่าง

วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

บทนำ

ความมุ่งแห่งการไหว้พระ

๑. เด็ก ๆ คงจะได้เคยเห็นผู้ใหญ่กราบไหว้พระพุทธรูปบ้าง ทิ่บคัมภีร์เทศน์บ้าง พระภิกษุสงฆ์บ้าง บางคนก็ทำปากหมุบหมิบ บางคนก็ทำเสียงพึมพำฟังไม่ได้ความชัดว่าอะไร บางคนก็เปล่งเสียงออกมาดัง ๆ ว่า “อะระหัง สัมมาสัมพุทธโฆระคะวา พุทธังคะวะวันตัง อะภิวาเทมิ” แล้วกราบครั้งหนึ่ง “สวากขาโตคะวะระ ตาซัมโม ซัมมังนะมัสสามิ” แล้วกราบครั้ง ๓ “สุปฏิปันโนคะวะระโตสวาระกะสังโฆ สังฆังนะมามิ” แล้วกราบครั้ง ๓ ดังนี้ เราทราบหรือไม่ว่า เขากราบไหว้ทำไม ? ที่เปล่งเสียงว่าเช่นนั้น หมายความว่าอะไร ?

๒. จะแปลความหมายให้ฟังดังต่อไปนี้

คำว่า “อะระหัง สัมมาสัมพุทธโฆระคะวา พุทธัง

ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ” นั้นหมายความว่า ขอกราบ
ไหว้บูชา พระพุทธเจ้า

คำว่า “สวากขาโต ภะคะวะตาธัมโม ธัมมังนมีธ”
สามิ” นั้นหมายความว่า ขอกราบไหว้บูชา พระธรรม
ของพระพุทธเจ้า

คำว่า “สุปฏิปันโน ภะคะวะโตสาวกะสังโฆ สังฆัง
นมะม” นั้นหมายความว่า ขอกราบไหว้บูชา พระสงฆ์
สาวกผู้ปฏิบัติชอบ

๓. เราทราบหรือไม่ว่า พระพุทธ พระธรรม พระ
สงฆ์ ที่กล่าวถึงข้อก่อนนั้นคือสิ่งใด? มีคุณประโยชน์
อย่างไร? จึงมีผู้กราบไหว้บูชาเช่นนั้น ถ้าหากทราบก็ตั้ง
ใจและพยายามอ่านเรียนเรื่องราวที่จะเล่าให้ฟังในหนังสือ
นี้ต่อไปเถิด จะทราบค่าความได้ตลอด

๔. ในการเล่าเรื่องนี้ ขอให้ฟังเข้าใจว่า ถ้าจะเล่า
ให้ละเอียดถี่ถ้วนก็จะเป็นการพื้นเผื่อมากเกินไป ยากแก่
การนิกรวมเล่าเรื่อง จึงขอเล่าแต่ย่อ ๆ และแยกออก
เล่าเป็น ๓ ภาค คือ พระพุทธกับคุณของพระพุทธภาค ๑

พระธรรมกับคุณของพระธรรมภาค ๓ พระสงฆ์กับคุณ
ของพระสงฆ์ภาค ๓ ดังจะได้เล่าไปตามลำดับ

คำถามบทนำ

๑. คำว่า “อะระหังสัมมาสัมพุทธโฆระคะวา พุทธังภะคะ
วันตังอะภิวาเทมิ” หมายความว่าอะไร ?
๒. คำว่า “สวากขาโตภะคะวะตคัมหมิ ชัมมังนะมัส
สามิ” หมายความว่าอะไร ?
๓. คำว่า “สุปะฏิบันโนภะคะวะโตสาณะกะสังโฆ สังฆัง
นมะมิ” หมายความว่าอะไร ?

ภาคพระพุทธรูป

บทที่ ๑

พระสิทธัตถะเกิด

๓. เมื่อก่อนพระพุทธศักราช ๔๐ ปีโน้น ในตอนกลางประเทศอินเดีย มีเมืองเมืองหนึ่งชื่อ “กบิลพัสดุ์” มีกษัตริย์ปกครองเป็นเอกราช คือไม่ขึ้นแก่ใคร กษัตริย์นั้นมีพระนามว่า “พระเจ้าสุทโธทนะ” มีมเหสีพระนามว่า “พระนางมัทมายา” มีพระราชโอรสด้วยกันพระองค์ ๓ พระนามว่า “พระสิทธัตถะ” ประสูติเมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ ปีจอ พอพระสิทธัตถะประสูติได้ ๗ วัน พระนางมัทมายาดันพระชนม์ พระเจ้าสุทโธทนะมอบให้พระนางปชาบดีพระมเหสีรองซึ่งเป็นพระเจ้าพี่นางของพระสิทธัตถะเลี้ยงดูต่อมา

พระพิทักษ์คณประสูติ

คำแปล

กษัตริย์	แปลว่า	ผู้มีอำนาจ ใหญ่ในแผ่นดิน คือน. พระเจ้า แผ่นดิน	ประสูติ	แปลว่า	เกิด(คลอด)
พระนาม	..	ชื่อ	พระมารดา	..	แม่
มเหสี	..	เมื่อหลวง.เมื่อ ใหญ่	ต้นพระชนม์	..	ต้นอายุ. ต้น ชีวิต(ทาย)
พระราชโอรส	..	ลูกชาย	พระเจ้าหน้า	..	หน้า

คำถามบทที่ ๑

๑. พระสัทธาจะเกิดที่ไหน ? และเกิดเมื่อไร ?
๒. พระบิดามารดาพระสัทธาจะชื่ออะไร ? มีชาติตระกูล
ชั้นไหน ?
๓. พระนางปชาบดีเป็นอะไรกับพระสัทธา ?
๔. พระมารดาพระสัทธาไปเสียไหน ? ตั้งแต่เมื่อไร ?

๖
๑
บทที่ ๒

พระสิทธิศักดิ์ไม่มีโรค

๑. พระเจ้าสุทโธทนะยังจัดให้มีพี่เลี้ยงนางนมช่วยพระนางปชาบดีเลี้ยงดูพระสิทธิศักดิ์อีกด้วย กวดขันให้เสียเป็นเวลา บรรทมเป็นเวลา เล่นเป็นเวลา มีให้ดูอาหารสักร้อนจัดหนาวจัด หรืออยู่ในที่อบอุ่น เครื่องเสวยเครื่องทรงก็เลือกที่ดีดีสะอาด พี่เลี้ยงนางนมก็เลือกคนที่สะอาดหมดจด ภิริยาอาจงภาพ และไม่มีโรค

๒. พระญาติทั้งปวงมีความชื่นชมยินดี ถวายเด็ก ๆ บุตรหลานของคนสะอาดหมดจดและไม่มีโรค ให้เป็นบริวารคนละคน

๓. พอพระชนม์พระสิทธิศักดิ์ได้ ๗ ขวบ พระเจ้าสุทโธทนะอยากให้พระราชโอรสมีความสุขสำราญยิ่งขึ้น จึงให้ชุดสระขึ้นในวัง ๓ สระ ปลุกบัวหลวงสระ ๑ บัวขาวสระ ๑ บัวขาวสระ ๑ และให้แต่งพื้นที่ในบริเวณนั้นให้

พระนางปชาบดีเถียงนุพระอิทชัฏกะ

สมควรเป็นที่เล่นด้วย แล้วให้พี่เลี้ยงเชิญพระสัทขัตตะ
ไปเล่นกับเพื่อนเด็กบริวารในที่นั้นเสมอ ๆ

เพราะเหตุที่พระสัทขัตตะได้รับความบำรุงถูกถ้วนตาม
กฎอนามัยดังนี้ จึงมิได้มีการบวชเจ็บเค็ดครั้นอย่างไร

คำแปล

เสว	แปลว่า	กิน	บริวาร	แปลว่า	คนห้อมล้อม
บรรทม	„	นอน	พระชนม์	„	อายุ
เครื่องเสว	„	เครื่องกิน	สุข	„	ความสบาย
เครื่องทรง	„	เครื่องนุ่งห่ม	สรวาญ	„	สบายใจ
วาทา	„	คำพูด	บริวณ	„	ที่ใกล้เคียง
สุภาพ	„	เรียบร้อย	เชิญ	„	ขอร้อง, ขอให้
พระญาติ	„	พี่น้อง, วงศ์			ทำ, นำไป
		วาน	กฎ	„	ข้อบังคับ
ถวาย	„	ให้, ยกให้	อนามัย	„	ความไม่มีโรค

คำถามบทที่ ๒

๑. การที่พระเจ้าสุทโธทนะจัดการในข้อต่อไปนี้ เราเห็น
ดีด้วยหรือไม่? เพราะเหตุไร?

(ก) กวดขันให้พระสังฆราชช่วยเป็นเวลา
บรรทมเป็นเวลา เล่นเป็นเวลา

(ข) มีให้ถูกอากาศร้อนจัด หนาวจัด หรืออยู่ใน
ที่ชื้น

(ค) เครื่องช่วย เครื่องทรงระอาด

(ง) เลือกพิเลียงนางนมที่ระอาดหมดจด กิริยา
วาจาสุภาพ และไม่มีโรค

(จ) ชุดระปลูกบัว แต่งฟันที่ไว้ให้เห็น

๒. พระญาติทั้งปวงถวายบุตรหลานให้เป็นบริวารพระสังฆราชทำไม ? และเหตุใดจึงต้องเลือกแต่คนที่ระอาดและ
ไม่มีโรค ?

๘
บทที่ ๓

พระสิทธิัตถะเป็นครูของเพื่อนเด็กบวรา

พระสิทธิัตถะมีคุณพิเศษ ผิดกว่าเด็กทั้งหลาย
อัศจรรย์ คือตั้งแต่พระชนม์ได้ ๗ ขวบแล้วเป็นต้นมา
ก็มีสติปัญญา รู้จักผิดชอบ เสมอผู้ใหญ่ จะยกมาเล่า
พอให้เห็นเป็นตัวอย่างบ้างต่อไปนี้ คือ

๑. เมื่อเห็นผู้ใดประพฤติดุร้ายหรือชั่วอย่างไร ก็สำเหนียก
เอามาติตรอง ตั้งใจดีกับประพฤติดุร้าย ตั้งใจชั่วก็ละ
เว้นเสีย โดยไม่ต้องมีใครบังคับ จนมีความประพฤติ
และกิริยาจาสุภาพเรียบร้อย น่ารักน่าเอ็นดูแก่ผู้
ใดพบเห็นทั่วไป

๒. ชอบแนะนำคนอื่นให้ประพฤติแต่สิ่งที่ดี เช่น
เห็นเพื่อนเด็กบวราคนใดไม่ซื่อสัตย์สุจริตก็ดี เป็นคน
ใจร้ายก็ดี เล่นเป็นพาลเถรก็ดี จะทะเลาะวิวาทกัน
ก็ดี ใช้กิริยาจาหยาบไม่สุภาพอ่อนโยนก็ดี ก็ชัก

เคียนแข็งแรงให้เห็นผลและชอบ

จนเพื่อนเด็กบิรवार

ประพาศิตได้ทุกคน

ด้วยคุณพิเศษทั้งเจ็ดมาเป็นตัวอย่างนี้ พระสิทธิัตตะ
จึงเป็นที่รักใคร่นับถือของเพื่อนเด็กบิรवारและคนอื่น ๆ
ทั่วไป

คำแปล

คุณ	แปลว่า	ความดี ความงาม	บัญญัติ	แปลว่า	เครื่องรู้ ความรอบรู้
พิเศษ	„	ดี ยิ่ง	ประพาศิต	„	ทำ
อัสจรรย	„	แปลก แปลก	ศรित्रอง	„	นึก คิด
		ประหลาด	สำเนียง	„	กำหนด จดจำ
สติ	„	การระลึก การนึก			คอยเอาใจใส่

❖ ความในบทนี้ ไม่มีหลักที่มาในหนังสือใด ๆ อันกล่าวถึงพุทธประวัติ แต่เห็นว่า ตามตำนานกล่าวว่า พระสิทธิัตตะมีเพื่อนเด็กบิรวารนับเป็นพัน ๆ และเป็นผู้มีสติบัญญัติเฉลียวฉลาดมาแต่ยังทรงพระเยาว์ น่าจะได้ปกครองด้วยวิธีแนะนำตักเตือนแก่เด็กบิรवारที่ประพาศิตัวไม่ดี ดังกล่าวในบทนี้ หากท่านผู้ร้อยกรองพุทธประวัติแต่ชั้นเดิม เห็นเป็นสิ่งที่เลี่ยนน้อย จึงไม่กล่าวถึงด้วยเหตุนี้จึงแทรกข้อความนี้เข้าตามความสันนิษฐานของผู้เรียบเรียง

คำถามบทที่ ๓

๑. เหตุใดพระสิทธัตถะจึงเป็นผู้รู้จักดีชอบมาตังแต่พระชนม์ ๗ ขวบ ?
๒. พระสิทธัตถะประพฤติดังไร จึงเป็นที่น่ารักน่าเอ็นดูแก่ผู้ที่ได้พบเห็น ?
๓. พระสิทธัตถะทำอย่างไร จึงได้ชื่อว่า เป็นครูของเพื่อนเด็กบิณฑา ?
๔. การที่ประพฤติดีความดี ละเว้นความชั่วได้ โดยไม่มีใครบังคับอย่างพระสิทธัตถะนี้ได้ผลอย่างไร ? ต่างกับถูกบังคับอย่างไร ?

บทที่ ๔

พระสิทธัตถะเรียนวิชาขั้นต้น

๑. ครั้นพระสิทธัตถะมีพระชนม์มากขึ้น ควรจะเรียนวิชาได้แล้ว - พระเจ้าสุทโธทนะจึงส่งให้ไปเล่าเรียนวิชาต่อครูชื่อ วิศวามิตร ซึ่งเป็นผู้มีความรู้มาก ดีกว่า

ครูอื่น ๆ ในเวลานั้น เรียนวิชาปกครองบ้านเมือง วิชาว่าด้วยร่างกายและสุขวิทยา กับวิชาอื่น ๆ อีกหลายอย่าง พระลัทธิศักตะเรียนได้เร็วกว่าคนทั้งหลาย ไม่นานเท่าไร ครูก็สิ้นความรู้ พระลัทธิศักตะก็ไม่ต้องไปเรียนต่อไป

๒. การที่พระลัทธิศักตะเรียนวิชาได้รวดเร็วเวลานั้น เด็กๆ คงนึกประหลาดใจไม่น่าเชื่อมีใช่หรือ ? ข้อนี้นี้ไม่ควรจะสงสัย เพราะพระลัทธิศักตะมีลัทธิปัญญาเฉลียวฉลาดหาผู้เสมอเหมือนได้ยากประการหนึ่ง และเป็นด้วยพระลัทธิศักตะถือหลักแห่งการเรียนในข้อต่อไปข้างล่างนี้เคร่งครัดอีกประการหนึ่ง จึงเล่าเรียนได้รวดเร็ว ถ้าเราปฏิบัติได้เคร่งครัด ก็จะเรียนได้ดีเหมือนกัน

๓. หลักแห่งการเรียนของพระลัทธิศักตะนั้นมีดังนี้

(๑) เมื่อเวลาครูสอนก็ตั้งใจฟัง ไม่เอาใจไปจดจ่อในสิ่งอื่น

๑๓

(๒) เมื่อฟังแล้วก็คิดค้นสนใจในวิชาที่เรียน ทบทวนเหตุผลค้นปลายจนเข้าใจตลอด ไม่ทอดทิ้งเพิกเฉยเลย

(๓) ถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจ หรือยังสงสัยอยู่ ก็ไต่ถามครู ไม่ยอมนิ่งด้วยกลัวครูจะดุ หรือกลัวครูจะหาว่าโง่ แม้คนอื่น ที่เห็นว่ามีความรู้พอควรเชื่อถือได้ ก็ไต่ถาม ไม่ถือตัว

(๔) เมื่อเป็นที่เข้าใจถูกต้องแน่แล้ว ก็จำไว้ *

คำแปล

วิชา	แปลว่า	ความรู้	สงสัย	แปลว่า	ไม่แน่ใจ
สุขวิทยา	„	วิชาที่ทำให้			แคลงใจ
		เป็นสุข	ปฏิบัติ	„	ทำ ประพฤติ

* เทียบกับเวลานี้ก็ได้แก่การ เขียน จดไว้ เมื่อลืมจะได้ทวนจั่นดู เพราะเวลานั้นยังไม่มีหนังสือ, แต่จำได้เหมือนพระสิทธิคตนั้นแหละดีกว่า ขอให้ผู้เรียนจำหลัก ฟัง. คิด. ถาม. เขียน. ไว้ ให้แม่นยำและปฏิบัติได้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นอันมาก

คำถามบทที่ ๔

๑. ครูพระสิทธิศักดิ์อะไร ? มีความรู้อย่างไร ?
๒. วิชาชั้นต้นที่พระสิทธิศักดิ์เรียนนั้น คือ วิชาอะไรบ้าง ? ยกตัวอย่างมาสัก ๒ วิชา
๓. การเรียนวิชาชั้นต้นของพระสิทธิศักดิ์นั้นเปลืองเวลาเพียงไร ? ด้วยเหตุใด จึงเปลืองเวลาเพียงนั้น ?
๔. จงจาระในหลักการเรียนรู้ของพระสิทธิศักดิ์มาให้ครบ

บทที่ ๕

พระสิทธิศักดิ์มีพระชายาและพระโอรส

๑. เมื่อพระสิทธิศักดิ์มีพระชนม์ได้ ๑๖ ปี ควรจะมีพระชายาได้แล้ว พระเจ้าสุทโธทนะจึงให้สร้างปราสาท ๓ หลัง ดำหรับให้พระสิทธิศักดิ์อยู่ใน ๓ ฤดู คือ ฤดูหนาวหลัง ๑ ฤดูร้อนหลัง ๑ ฤดูฝนหลัง ๑ มีเครื่องใช้พร้อม มีเครื่องประดับงดงามทั้ง ๓ หลัง

พระเจ้าดู่ทโชนะอภิเษก พระดิถีขัดตรงกับพระนางพิมพา

แล้วขอพระนางพิมพา ซึ่งสวยงามไม่มีที่ติ และมี
ความรู้ทางแม่เรือนบริบูรณ์ มาอภิเษกเป็นพระชายา

๒. พระอิศริยยศกับพระนางพิมพา อยู่ด้วยกันบนปรา
สาททั้ง ๓ นั้นตามฤดูทั้ง ๓ มีดนตรีสดับตรับฟังประ โคม
ขับกล่อมอยู่เป็นนิตย์ ได้ความสุขสำราญทั้งกลางวัน
กลางคืนตลอดมา จนพระชนม์พระอิศริยยศได้ ๒๘ ปี
จึงมีพระ โอรสด้วยกันพระองค์ ๑ พระนามว่า “พระ
ราहुต”

คำแปล

พระราชา	แปลว่า	เมือ	ดนตรี	แปลว่า	เครื่องตีตีตีไป
ปราสาท	„	เรือนชั้น	สตรี	„	หญิง
ฤดู	„	ส่วนของปี	ประโคม	„	ขับเพลงดนตรี
บริบูรณ์	„	เต็มพร้อม	นิตย	„	เสมอ ๆ
อภิเษก	„	แต่งงาน	พระโอรส	„	ลูกชาย

คำถามบทที่ ๕

๑. พระอิศริยยศมีพระชายาเมื่อพระชนม์เท่าไร ?

๒. พระราชาชื่ออะไร ? คืออย่างไร พระเจ้าสุทโธทนะจึง
ขอมาอภิเษกกับพระสีหขัตตะ ?

๓. พระสีหขัตตะอยู่ในปราสาททั้ง ๓ ต่างเวดากันอย่างไร ?

๔. ในปราสาททั้ง ๓ นั้นคกแตกต่างอย่างไร ?

๕. พระสีหขัตตะ กับพระราชาอยู่ด้วยกัน มานานเท่าไรจึง
มีพระโอรส ? พระโอรสชื่ออะไร ?

๖. ตามเรื่องกล่าวว่า พระสีหขัตตะกับพระราชาอยู่ด้วย
กันมาได้รับความผาสุกอย่างยิ่งนั้น ได้รับความสุขด้วย
อะไร ?

บทที่ ๒

ต้นเหตุที่พระสีหธัตถะออกบวช

๑. เมื่อก่อนพระราหุลประสูติ พระสีหธัตถะเคยเห็น คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มาบ้างแล้ว บางคราวก็เขามานึกมาคิดว่า “คนเรา^{นี้} เมื่อเกิดมาแล้ว ถึงจะมีศ มีอำนาจ มีทรัพย์สักเพียงไร ก็ย่อมหนีความแก่ ความเจ็บ ความตาย ไม่ได้ จะต้องรับทุกข์ด้วยเหตุ^{นี้}เหมือนกันทุกคน เพราะความเกิดเป็นต้นเหตุ” ทรงเป็นทุกข์อยู่บ้างเป็นบางครั้ง แต่ไม่ฝังจิตใใจอะไรนัก ต่อมาได้เห็นนักบวช ทรงทราบ ว่าพวกนักบวช^{นี้} เป็นผู้มีความมุ่งหาทางจะให้พ้นทุกข์จากการแก่เจ็บตาย ก็ชอบพระทัยนัก ยากบวชอย่างนั้นบ้าง แต่พระทัยยังรวนเรอยู่

๒. พอพระราหุลประสูติแล้ว ก็ทรงคิดอย่างนั้นอีก

คราวนี้คิดจนเกิดความสลดพระทัยอย่างยิ่ง แล้วทรง
คิดต่อไปว่า

“คงจะมีวิชาแก้ความเกิดซึ่งเป็นเหตุให้เกิดทุกข์
ชนิดนี้เป็นคู่กันเป็นแน่ แต่วิชานี้คงยากมาก ถ้าเพียร
คิดค้นจริง ๆ บางทีจะสำเร็จ

การที่คิดค้นวิชาที่ยากอย่างนี้ จำเป็นอย่างยิ่ง จะ
ต้องไม่มีกังวลวุ่นวายอย่างอื่น และต้องอยู่ในที่เงียบสงัด

การที่จะให้เป็นผู้ไม่มีกังวลวุ่นวายอย่างอื่น และ
อยู่ในที่เงียบสงัดเช่นนั้น จะต้องถือเพศนักบวชอย่าง
ที่เห็นจึงจะได้ เพราะเป็นผู้ไม่เกี่ยวข้องกับด้วยลูกเมียและ
ทรัพย์สินสมบัติ อยู่ในคงในบ่าไม่มีคนพลุกพล่าน”

๓. เมื่อทรงคิดเช่นนั้นแล้ว ก็ตัดพระทัยได้เด็ดเดี่ยว
สละพระราชา พระโอรส และทรัพย์สินสมบัติ ออกบวช
อยู่ในบ่า แสวงหาวิชาดับทุกข์ต่อไป

๔. เมื่อพระสัทธัตถะออกบวช พระชนม์ได้ ๒๘ ปี

พระสังฆคณิศรเห็นคนแก่คนเจ็บคนตายแฉะพระ จึงแบ่งคนให้ไปช่วยคน.

คำแปล

ยศ	แปลว่า	ความเป็นใหญ่	เพียร	แปลว่า	หมั่นไม่ลดละ
อำนาจ	„	การบังคับ			กล้า
		ความสามารถ	สำเร็จ	„	เสร็จแล้วจบ
		ถึง	กังวล	„	ห่วง ห่วงใย
ทุกข์	„	ความไม่สบาย	สวด	„	เวียน
		กาย ไม่สบายใจ	เพศ	„	ชนะ
ทรง	„	กิริยาที่เจ้านายทำ	สละ	„	ละทิ้ง
		สิ่งใดสิ่งหนึ่ง	แสง	„	หา ค้นหา
จิตต์ใจ	„	สิ่งที่ไม่มัวคิด			
		ดวงความคิด			
พระทัย	„	ใจ จิตต์ใจ			
สลด	„	ลดลง เห็นวแห่ง			

คำถามบทที่ ๒

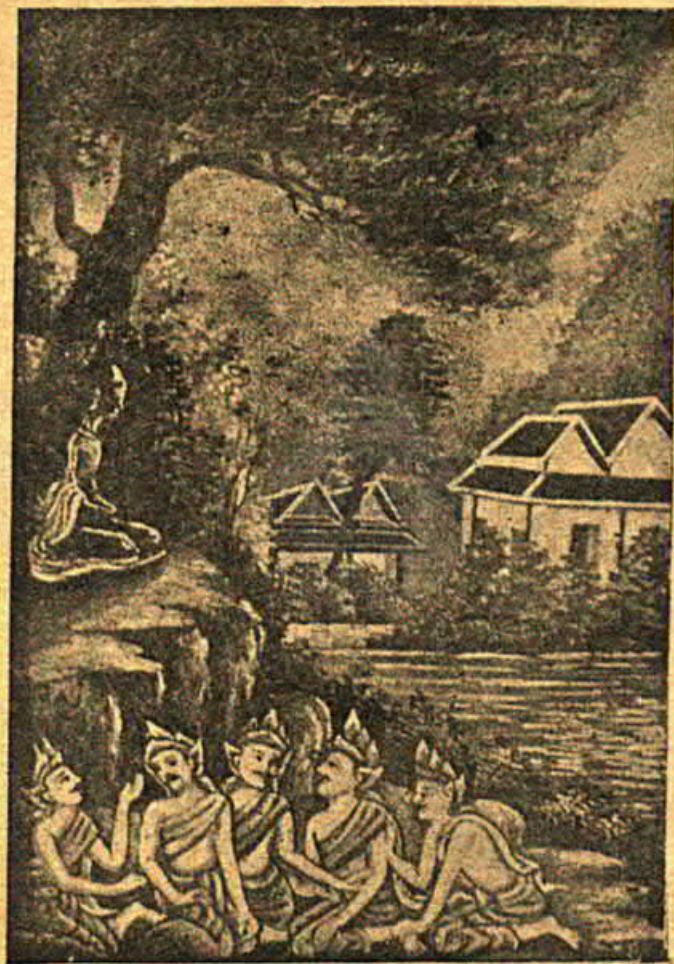
๑. มีอะไรเป็นต้นเหตุที่ทำให้พระสีหขัตติยะออกบวช ?
๒. พระสีหขัตติยะออกบวชเพื่อประสงค์อะไร ?
๓. การบวชนั้นพระสีหขัตติยะเห็นจำเป็นอย่างไร จึงต้องไปอยู่ป่า ? เมื่อพระสีหขัตติยะออกบวชพระชนม์ได้เท่าไร ?

บทที่ ๗

พระสัทธัตถะตรัสรู้พระธรรมวิเศษเป็นพระพุทธเจ้า

๑. การที่พระสัทธัตถะออกบวชอยู่ในป่าแสวงหาวิชา
 คับทุกชั้นนั้น ชั้นแรกไปเรียนในด้านกฤษีก่อน (ฤษีนั้น
 คนทั้งหลายในครั้งนั้นนับถือว่าวิเศษมาก) แต่ทรงเห็นว่า
 วิชาที่ฤษีสอนให้นั้นยังไม่เป็นทางพ้นทุกข์ ได้ถึงที่สุดจริง
 ยังต้องเวียนเกิดแก่เจ็บตายอยู่รำไป จึงหัดไปอยู่แต่
 ถ้ำพึ่งพระองค์

๒. ทนตบใช้วิธีทรมานร่างกายหลายอย่าง ซึ่งใน
 ครั้งนั้น เขานิยมกันว่าเป็นบุญอย่างยิ่ง เช่นขบฟัน
 กดนัตมหายใจให้ผ่อนเข้าออกทีละน้อย ผ่อนด้วยอาหาร
 ทีละน้อย ๆ จนในที่สุดไม่เสวย พระกายซูบผอมแทบ
 ถูกไม่ไหว เป็นต้น ก็ไม่ได้ผลสำเร็จอย่างไร ทรงเห็นว่า

พระลักษมณ์เฝ้าพระราม

ไม่ใช่ทางพันธุกรรม จึงเลือกกรรมาร่างกายด้วยวิธีต่าง ๆ นั้น
เสีย กลับช่วยให้มีกำลังขึ้นดังเก่า

๓. พอมีกำลังปกติแล้ว จึงทรงลงทำพระทัย ให้
แน่วแน่มิ่วออกแฉก ไม่สนใจไปยึดเกาะสิ่งต่าง ๆ ใน
ขณะนั้นเอง ทรงรู้ดีว่ามีความสุขดีมาก

๔. พระองค์จึงจับเอาความเป็นหลักคิดต่อไปว่า “ถ้า
ทำให้สังบรรจงและตระวางไม่ยึดเกาะสิ่งต่าง ๆ ได้เด็ดขาด
จริง ๆ ก็เป็นอันพ้นทุกข์ได้แน่แท้”

๕. พระองค์ทรงคิดต่อไปว่า “การที่จะทำให้สังบ
รรจง ตระวางได้เด็ดขาดจริง ๆ นั้น ไม่ใช่่ง่าย จะต้อง
หาทางแก้ไขอื่นให้ได้” เมื่อทรงคิดใคร่ครวญเหตุผล
ต่าง ๆ โดยรอบคอบแล้ว ก็คิดรวบยอดได้ว่า “อริย
สัจจ ๔” เป็นข้อแก้ให้ ใจ สังบรรจง ตระวางไม่ยึดเกาะ
สิ่งต่าง ๆ ได้จริง

๖. เมื่อทรงคิดได้เช่นนั้นแล้ว ก็ทำพระทัยของพระองค์
ให้สังบรรจง ตระวางได้เด็ดขาดจริง ๆ ทรงรู้ดีว่า
มีความสุขอย่างยิ่ง ไม่มีสิ่งใดเปรียบ

ผลที่ทำให้ใจให้ดวงได้ เต็มขาดนั้นแหละเป็นตวันนิพพาน

๗. วิชชาอริยสังข์ ๔ นั้น ^(๑) พระองค์เรียกว่า วิชชา
สำหรับทำให้ถึงนิพพาน ^(๒) คนอื่นเรียกอย่างพระองค์
บ้าง เรียกพระธรรมวิเศษบ้าง เพราะวิเศษจริง ๆ ใครรู้
และปฏิบัติได้ ก็ได้รับความสุขอย่างยิ่ง

๘. วิชชา^๕นี้พระองค์คิดได้เอง โดยไม่เคยได้ ยิน
ได้ ฟังหรือเรียนจากใครเลย และคิดค้นได้ ก่อนคนอื่น
ในโลกล คนทั้งหลายจึงเรียกขานกันว่า “ศรีสุริ”

(๑) อริยสังข์ ๔, แปลว่าความจริง ๔ อย่าง แต่หากมาก
กล่าวบ่อยๆ ก็คือ (๑) ความทุกข์มีจริง (๒) ความทะยานอยาก เป็น
เหตุให้เกิดทุกข์จริง (๓) ความดับทุกข์มีจริง (๔) ทางปฏิบัติ คือ
การอบรมจรรยาในทางที่ชอบ เป็นเหตุให้หมดทุกข์ได้ นั้นมีจริง ใน
๔ ข้อนี้ผู้ฟังอาจจะสงสัยว่าใครๆ ก็อาจรู้ได้ ขออย่าให้เข้าใจเพียงเท่านั้น
ยังมีเงื่อนไข คือข้ออธิบายเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวเนื่องกันอีกมากมาย
จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง ก็จะเข้าใจได้ จึงขอควไว้ ก่อน เมื่อเติบโต
ขึ้นเป็นผู้ใหญ่และได้เล่าเรียนต่อไปก็ควร

(๒) นิพพานในที่นี้ หมายถึงอาการในเมื่อทำให้ใจให้ดวง
สว่างต่าง ๆ ได้เต็มขาด ระวังอย่าเอาไปปนกับคำว่า “ปรินิพพาน”
ซึ่งหมายความว่า “ตาย”

สัณหาวิมล

พระจิตตะกัณฑ์รู้เป็นพระพุทธรเจ้า

คือรูเอง และเรียกพระองค์ว่า “พระพุทฺธ” หรือ
“พระพุทฺธเจ้า” แต่นั้นมา

๘. วิชฌาน พระองค์ตรัสรู้เมื่อณวันขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๖ ประภา

๓๐. นับตั้งแต่ได้จขอกบวชจนได้ตรัสรู้พระธรรมวิเศษ
เป็นพระพุทฺธเจ้า สิ้นเวลาถึง ๖ ปี พระชนม์ดวงเข้า ๓๕ ปี

คำแปล

สำนัก แปลว่า	ที่อยู่อาศัย	แปลว่า	ขัดเอาเกาะ ซึ่ง
วิเศษ	ดี ยิ่ง		เป็นแผ่นดิน แด
ลำพัง	เฉพาะตน		หมายความว่า
	ไม่เกี่ยวข้องกับคนอื่น		ถือไว้หรือจับไว้
ทรมาน	การทำให้ลำบาก		ด้วยใจ คือเอาใจ
พระภาช	ว่างภาช		ไปนั่งจดจ่อใน
ผล	ความงอกงาม		สิ่งต่าง ๆ)
ขัดเกาะ	ถือไว้, จับไว้	พระองค์	,, ตัว, ตัวท่าน
	(ในที่นี้หมายความว่า		(แทนชื่อ)
	ว่าไม่ใช่ถือไว้	เถา	,, หลัด, ค้นเมือง,
	หรือจับไว้ ด้วยมือ	สงบ	,, นั่ง, เสด, ยืนยัง
	หรือไม่ใช่	ระงับ	,, ดับ, นั่ง, หยุด,
	หมายความว่า ไป		ยัง

ละวาง แปลว่า หวัง (ในทันทีไม่ใช่)	ใคร่ครวญ แปลว่า	คิดทบทวน
หมายความว่า	นิพพาน	ความดับ
ถือสิ่งต่าง ๆ ไว้		กองทุกข์
ด้วยมือแล้ว		ความพ้น
ทิ้งเสีย แต่		กองทุกข์
หมายความว่า	พุทธ	ผู้รู้ ผู้ปาน
ทำใจให้ละทิ้ง		แล้ว ผู้ตื่น
คือไม่เอาใจไป		แล้ว
นึกจดจ่อใน	พระธรรมวิเศษ	คุณความดีที่
สิ่งต่าง ๆ)		วิเศษ

คำถามบทที่ ๗

๑. ขั้นต้น พระสีหขัตติยะไปเรียนวิชาดับทุกข์คือใคร ?
สำเร็จหรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?
๒. พระสีหขัตติยะทรงมานร่างกายด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้เกิด
วิชาดับทุกข์ขั้นนั้นได้ผลอย่างไรบ้าง ?
๓. เมื่อพระสีหขัตติยะ ค้นหา วิชาดับทุกข์ด้วยทางกายไม่
สำเร็จแล้ว ค้นหาสำเร็จด้วยทางใด ?
๔. เมื่อค้นหาทางได้แล้ว จะทำใจละวางให้เด็ดขาดจริงๆ ได้
ยาก พระสีหขัตติยะเอาชนะโรมาเป็นหลักฐานแก่ความยากขั้นนี้ ?

๕. ต้องทำใจให้ถึงที่สุดเพียงไร จึงจะได้ชื่อว่า ถึง
นิพพาน ?

๖. พระลัทธิตะได้ชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปเจ้าเพราะอะไร ?

๗. พระพุทธรูปเจ้าตรัสรู้พระธรรมวิเศษเมื่อไร ? พระชนม์
ได้เท่าไร ?

๘. การแสวงหาพระธรรมวิเศษของพระพุทธรูปเจ้านานเท่าไร ?

บทที่ ๘

พระพุทธเจ้าเที่ยวสั่งสอนคนทั้งปวง
และปรินิพพาน

๓. เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ พระธรรมวิเศษแล้ว ยากให้คนทั้งปวงฟังทุกข์ ได้รับความสุขเหมือนพระองค์บ้าง จึงเสด็จไปเที่ยวสั่งสอนคนทั้งปวง คนทั้งปวงรู้แล้ว เห็นว่าวิเศษจริง ฟันทุกข์ได้จริง จึงพากันปฏิบัติตาม มากมายหลายท่าน ที่สมัครบวชเป็นพระและปฏิบัติได้ สูงสุดเหมือนพระของคฤมาก พระธรรมวิเศษจึงแพร่หลาย สืบเนื่องมาถึงเราจนบัดนี้

๔. ในการที่พระพุทธเจ้าเที่ยวสั่งสอนคนทั้งปวงนั้น พระองค์ทรงพระดำเนียรไปตามบ้านเมืองต่าง ๆ เกือบทั่ว ในตอนกลางประเทศอินเดีย มิได้เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ที่ต้องตรากตรำ และมีได้ มีความเบื่อหน่ายในการแยกแยะ ชี้แจงสั่งสอน และมีได้หวังประโยชน์ตอบแทนอย่างไร

พระพุทธเจ้าปรินิพพาน

เสด็จเที่ยวสั่งสอนอยู่ตั้งนั้นถึง ๔๕ ปี ในที่สุดเสด็จไปถึง
เมืองกุสินารา แล้วปรินิพพานที่นั่น เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๖ ปีมะเส็ง รวมพระชนม์ได้ ๘๐ ปี

๓. เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วได้ ๗ วัน กษัตริย์
และชาวเมืองต่าง ๆ ที่นับถือพระองค์ พร้อมด้วย
พระสงฆ์ช่วยกันจัดการถวายพระเพลิง แล้วแบ่งพระธาตุ
ไปไว้กราบไหว้บูชาต่างพระองค์ต่อมา

๔. คนที่นับถือพระพุทธศาสนา ต้องการให้ระลึก
ถึงพระองค์ว่าปรินิพพานมาได้มานานเท่าไร จึงใช้พระพุทธ
ศักราช ในเวลาข้างถึงปีเดือนวันคืน เช่นพระสงฆ์ใช้
ในเวลาแสดงพระธรรม รัฐบาลเราใช้เป็นศักราชประจำ
บ้านเมืองเป็นต้น คือนับเอาตั้งแต่พระองค์ปรินิพพานแล้ว
ครบ ๑ ปีเป็น ๑, ครบ ๒ ปีเป็น ๒, ครบ ๓ ปีเป็น ๓,
๖ ๓ ๖ เรื่อยมาจนบัดนี้

๕. นำประหลาดหรือไม่ว่าวันประสูติ วันตรัสรู้
และวันปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ

เดือน ๖ ๒๕ เพราะเหตุนี้ ผู้ที่นับถือพระองค์ หวัง
 จะให้ เป็นที่ระลึกถึงพระองค์เป็นพิเศษวัน ๓ จึงถือว่า
 วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เป็นวันสำคัญในพระพุทธศาสนา
 เรียกวันนั้นว่า “วันวิสาขบูชา” และพากันทำพิธี
 ถวายบูชาพึ่งตนรักษาศีลเป็นพิเศษ ในวันนั้นสืบเนื่อง
 กันมาจนทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นเมื่อถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖
 พวกเราควรพร้อมกันทำอุบายให้ชาติได้ จึงจะนับว่า เป็น
 ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาแท้จริง

คำแปล

สมัคร	แปลว่า	ชอบใจ	ระลึก	แปลว่า	นึกถึง คิดถึง
		พร้อมใจกัน	สำคัญ	„	ควรกำหนดจำ
ดำเนิน	„	เดิน	ถวายพระเพลิง	„	เผาศพพระ
ตรากตรำ	„	ทนยาก			พุทธเจ้า
		ทนลำบาก			(แปลตรง
เสด็จ	„	การไปหรือมา			ตามศัพท์
ปรินิพพาน	„	ตาย (ใช้			ก็แปลว่า
		สำหรับพระ			ให้ไฟ)
		พุทธเจ้า แล			
		พระอรหันต์)			

พระชาติ	แปลว่า	กระตูก	สัทกาว	แปลว่า	บุชา
		พระพุทธรูป	เทศน์	„	ชี้แจง สั่งสอน
		เจ้าที่เสนา	รักษา	„	ระวัง ดูแล
		แล้ว			ป้องกัน
รัฐบาล	„	ผู้รักษา	ศีล	„	ข้อห้ามไม่ให้
		แว่นแคว้น			ทำชั่ว
วิสาขะ		เดือนหก			

คำถามบทที่ ๘

๑. พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมวิเศษแล้ว เกี่ยวสั่งสอนคนทั้งปวงเพื่อประโยชน์อะไร ?
๒. เหตุใด คนที่รู้พระธรรมวิเศษแล้ว จึงประพฤติดังตาม ?
๓. คนที่ประพฤติดังตามมีจำนวนมากน้อยเพียงไร ? ประพฤติได้ ถึงไหนเป็นอย่างสูง ?
๔. พระพุทธเจ้าเสด็จเกี่ยวข้องกับสั่งสอนคนทั้งปวงนั้น พระองค์เสด็จไปโดยวิธีใด ? ไกลใกล้เพียงใด ? สั่งสอนอยู่นานเท่าไร ?

๕. เสด็จปรีณิพพานที่ไหน ? เมื่อไร ? พระชนม์ได้เท่าไร ?

๖. พระพุทธเจ้าปรีณิพพานได้นานเท่าไรจึงถวายพระเพลิง ? ใครเป็นผู้จัดการ ?

๗. คนทั้งปวงเฝ้าพระธาตุไปทำไม ?

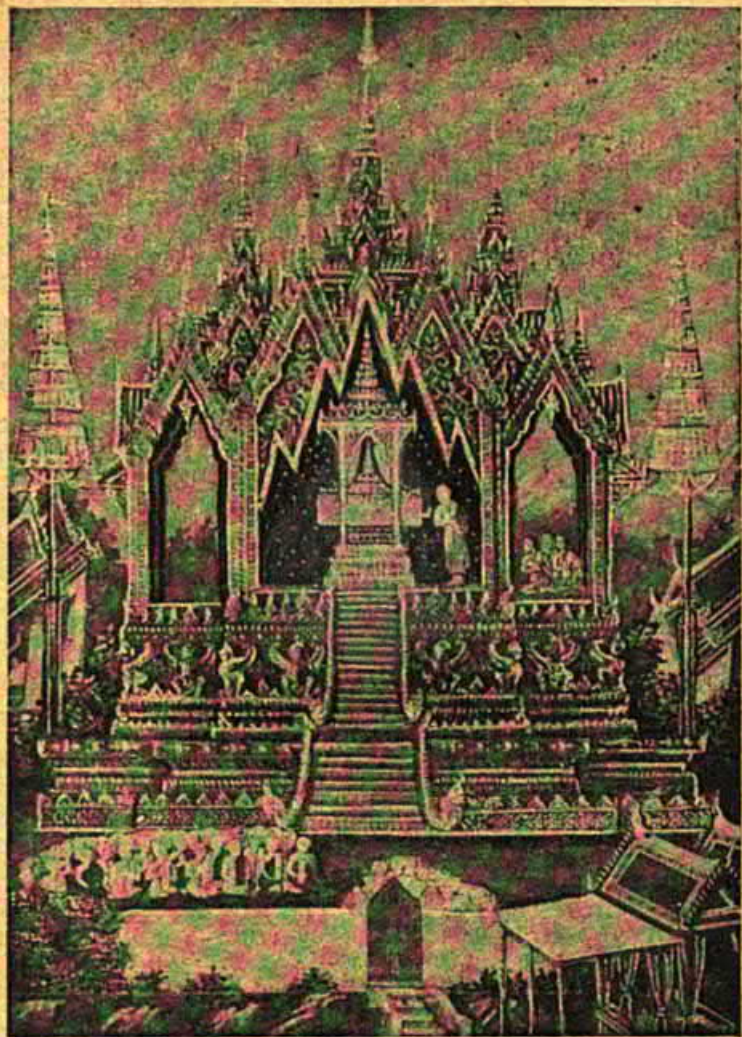
๘. บิณฑุพระพุทธศักราชได้เท่าไร ?

๙. เหตุใดบ้านเมืองเราจึงใช้พระพุทธศักราช ?

๑๐. วิชนับพระพุทธศักราชนับตั้งแต่เมื่อไรเป็นต้นมา ?

๑๑. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ถ้าศักราชในทางพุทธศาสนาอย่างไร ? และเรียกชื่อวันนั้นว่าวันอะไร ? ผู้นับถือพระพุทธศาสนาทำอะไรกันบ้างในวันนั้น ?

ถวายเป็นพุทธบูชา

๑
บทที่ ๙

พระคุณของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้ามีพระคุณแก่คนทั้งปวง และสืบเนื่อง
มาถึงเราถึงแก่ความที่เล่ามาแล้ว แต่อยากให้เห็นจะ
แจ่มยังชน จึงยกมาชี้ให้เห็นเป็นข้อ ๆ อีกชั้น ๑ ดัง
ต่อไปนี้

๑. พระองค์มีพระชายา พระโอรส และทรัพย์
สมบัติบริบูรณ์ มีความสุขไม่มีใครเหมือน แต่ถึง
อย่างนั้น พระองค์ก็ไม่ขาดยี่ ดั่งจะไปบวชได้ นับว่า
พระองค์มีพระทัยเด็ดเดี่ยว ยากที่มนุษย์คนใดในโลก
จะทำเช่นนั้นได้ ถ้าพระองค์ไม่ดั่งจะไปบวชแสวงหาพระ
ธรรมวิเศษแล้ว คนทั้งปวงตลอดถึงตัวเรา ก็คงไม่
รู้พระธรรมวิเศษนั้น

๒. เมื่อบวชแล้ว กว่าจะแสวงหาธรรมวิเศษได้
ก็ทรมานร่างกายหลายอย่าง ต้องอดเสวย และคว่ำ
แค้นคว่ำฝน ยุกินวันกัตถอยู่ในดงในป่าถึง ๖ ปีจึงสำเร็จ

น่าจะเล็กน้อยในระหว่าง แต่พระองค์ก็ไม่เล็ก ชุตสาหะ
คิดค้นจนสำเร็จ ถ้าเป็นคนอื่นที่เคยได้รับความสุข
จากราษฎรแล้ว เมื่อถูกเข้าเช่นนั้น คงทนไปไม่ได้ถึง
ไหน จะต้องเลิกกลางคัน คนทั้งปวงตลอดถึงตัวเรา
ก็ยังไม่รู้พระบรมวิเศษ

๓. พระบรมวิเศษนั้นเป็นของยากตั้งมาก ไม่มี
ใครคิดได้ แต่พระองค์ก็พยายามคิดค้นจนสำเร็จ นับว่า
พระองค์เป็นต้นตำราพระบรมวิเศษคนแรกในโลก

๔. เมื่อพระองค์สร้างพระบรมวิเศษแล้วก็ไม่นิ่งเฉย
ชุตสาหะเที่ยวสั่งสอนคนทั้งปวงให้รู้ ผิดชอบ ได้ความ
เห็นดีเห็นชอบที่จะต้องแยกแยะชี้แจง และได้รับความดี
มากที่ต้องทรงพระดำเนิรไปเที่ยวสั่งสอนเกือบทั่วในคอน
กลางประเทศอินเดีย โดยมีได้ห้วงประโยชน์ตอบแทน
อย่างไร ถ้าพระองค์นิ่งเฉย ไม่สอนพระบรมวิเศษ
ให้แก่ใครๆ พระบรมวิเศษนั้นก็สูญเปล่า ไม่
มีใครรู้เห็นสืบมาจนถึงเรา คนทั้งปวงตลอดถึงตัวเราจะ
ไม่รู้ชัดถูกชัดผิด ไฉนนี้จะประพฤติดังไร ก็คง

ประพาศิตเอาตามความพอใจ จะอยู่ไม่เป็นปกติสุขกัน
ทั่วไป ชื่อนี้เป็นพระคุณยิ่งยวด

เพราะพระคุณความดีของพระองค์ดัง ห่วงข้อข้างบนนี้
เขาจึงพากันกราบไหว้บูชาเร่ถึงพระองค์ ขอแนะนำ
ไว้ในที่นี้ว่า เมื่อเราจะทำความเคารพพระองค์ อย่า
ทำไปโดยเสียไม่ได้หรือโดยไม่ตั้งใจ ต้องตั้งใจระลึก
ถึงพระคุณของพระองค์จริง ๆ และตั้งใจด้วยว่า จะ
ประพาศิตตามตามพระธรรมของพระองค์เสมอ จึงจะ
ได้ประโยชน์แก่ตัวเรา

คำแปล

อาถรรพ์	แปลว่า ความห่วง	เหน็ดเหนื่อย	แปลว่า อ่อนเพลีย
	โย		เหนื่อยยาก
คร่ำครวญคร่ำฝน	ถูกแดด	ลำบาก	
	ถูก ฝน	สุข	ว่าง. เปล่า
อุทสาหะ	หมั่น.	เคารพ	บูชา.
	แข็งใจ		นอบน้อม
พชชาม	หมั่นไม่ลด		
	ละ ถ้าว		

คำถามบทที่ ๙

๑. การสละทรัพย์สินสมบัติและอื่น ๆ ออกบวชของพระพุทธเจ้า เหตุใดจึงนับว่าเป็นพระคุณแก่คนทั้งปวง ?

๒. เหตุใด จึงถือว่า การทรมานร่างกาย และความพยายามแสวงหาพระธรรมวิเศษของพระพุทธเจ้าเป็นพระคุณ ?

๓. การที่ พระพุทธเจ้าเป็นเจ้าของตำราพระธรรมวิเศษนั้นนับว่าพระคุณแก่คนทั้งปวงได้ด้วยเหตุใด ?

๔. ในข้อต่อไปนี้ พระพุทธเจ้ามีคุณแก่คนทั้งปวงอย่างไร จงอธิบายมา ?

(๑) ตรัสรู้พระธรรมวิเศษแล้วไม่นั่งเฉย

(๒) เทียวตั้งสอนคนทั้งปวงเกือบทั่วในตอนกลางประเทศอินเดีย

(๓) ทรงพระราชดำเนิรเที่ยวตั้งสอน

(๔) ไม่หวังประโยชน์ตอบแทน

(๕) การแยกแยะชี้แจงพระธรรมวิเศษ

๕. เมื่อเราทำความเคารพต่อพระพุทธเจ้า ต้องนึกอย่างไร ?

ภาคพระธรรม

บทที่ ๑๐

พระธรรมคืออะไร

๑. พระธรรมคือคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่สอน

ให้รู้ความจริงในส่วนบุญ (คือ ความประพฤติดีและผล
ของความประพฤติดี) และสอนให้รู้ในส่วนบาป (คือ
ความประพฤติชั่วและผลของความประพฤติชั่ว) ซึ่งเกิด
แต่กายวาจาใจ เพราะคนเราจะได้สุขหรือทุกข์ ก็ต้อง
แล้วแต่ความประพฤติเป็นข้อสำคัญ คือประพฤติดีก็
ได้ความสุข ประพฤติชั่วก็ได้ความทุกข์

๒. คำสอนของพระพุทธเจ้าเจ้านั้น ละเอียดลึกซึ้ง
มากมายหลายประการนัก แต่รวมยอดได้เป็น ๓ อย่าง
คือ กิเลส ๓ ต่มา ๓ ปัญญา ๓

ศีล นั้น คือ จรรยาให้ประพฤติกาย วาจา ตั้งาม
สมาธิ นั้น คือ การทำ ใจ ให้ตั้งามมั่นคง แน่ว
 แน่ จะคิดสิ่งใด ก็เพ่งต่อสิ่งนั้น (เพ่งในทางที่ดี)

ปัญญา นั้น คือ การ ทำปัญญา ให้เกิดความรู้
 ความฉลาดในสิ่งทั้งปวง เช่นคิดไตร่ตรองให้รู้ชัดถูกต้อง
 ควรไม่ควร เป็นต้น

๓. จรรยาที่ครูหรือที่พระภิกษุนำมาสอนนักเรียนทุกวัน
 ก็เป็นพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้ง ๕๕ และ
 เป็นขั้นตอนของพระธรรมวิเศษด้วย จะยกพระธรรมที่
 ง่าย ๆ ที่เรียกว่าศีล ๕ มาเล่าให้ฟังเป็นตัวอย่างบ้างดัง
 ต่อไปนี้

(๓) อย่าเป็นคนใจร้าย คืออย่าฆ่าสัตว์มีชีวิตให้
 ตาย, แม้ฆ่าตัวเองหรือทำให้เขาได้รับความเจ็บปวด หรือ
 เสียดความสุจริตสำราญ

(๒) อย่าขัดกับ เขาตั้งของที่มีเจ้าของทวงแทนเช่น
ดักขะ โมยฉ้อ โกงเขาเป็นต้น

(๓) เมื่อเติบโตขึ้นเป็นหนุ่มสาว ชายก็อย่าไป
ถอบลักข่มขืนผู้สาวเขาเมียเขา หญิงก็อย่าได้ถอบลัก
ข่มขืนชายเขาผัวเขา ต้องให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง
จัดการให้ถูกต้องตามประเพณี

(๔) อย่าทำให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่นพูดปดเป็นต้น

(๕) อย่าเสพเครื่องตองของเมา เช่น กินเหล้า สูบ
ฝิ่น สูบกัญชาเป็นต้น

๔. คำสอนของพระพุทธเจ้านั้น ถึงจะมากมายและ
ยากลึกซึ้งสักเพียงไรก็ตาม เมื่อรวมยอดเข้าแล้ว ก็มีหลัก
ง่าย ๆ ที่จะสังเกตข้อผิดข้อถูกในการปฏิบัติได้อยู่เหมือน
กัน คือ

ส่วนกายและวาจา จะทำสิ่งใด จะพูดอย่างไร ซึ่ง
เกี่ยวข้องกับผู้อื่นให้นึกเสียก่อนว่า

ถ้าผู้^๒อื่น^๔ทำ^๕หรือ^๖พูด^๗แก่^๘เรา^๙อย่าง^{๑๐}นั้น จะ^{๑๑}เดือด^{๑๒}ร้อน^{๑๓}ว่า^{๑๔}คาว^{๑๕}ญ
 แก่^{๑๖}เรา^{๑๗}หรือ^{๑๘}ไม่ ถ้า^{๑๙}รู้^{๒๐}ถึง^{๒๑}ว่า^{๒๒}เดือด^{๒๓}ร้อน^{๒๔}ว่า^{๒๕}คาว^{๒๖}ญ เรา^{๒๗}ก็^{๒๘}ไม่
 ควร^{๒๙}ทำ^{๓๐} ไม่^{๓๑}ควร^{๓๒}พูด^{๓๓} เพราะ^{๓๔}ถ้า^{๓๕}ชน^{๓๖}ทำ^{๓๗}ชน^{๓๘}พูด^{๓๙} ผู้^{๔๐}อื่น^{๔๑}
 ก็^{๔๒}คง^{๔๓}รู้^{๔๔}ถึง^{๔๕}ว่า^{๔๖}เดือด^{๔๗}ร้อน^{๔๘}ว่า^{๔๙}คาว^{๕๐}ญ เช่น^{๕๑}เดีย^{๕๒}วกับ^{๕๓}เรา

ถ้าผู้^{๕๔}อื่น^{๕๕}ทำ^{๕๖}อย่าง^{๕๗}ไร เป็น^{๕๘}ที่^{๕๙}ชอบ^{๖๐}ใจ^{๖๑}เรา เรา^{๖๒}ทำ^{๖๓}เรา
 พูด^{๖๔}เช่น^{๖๕}นั้น^{๖๖}บ้าง ก็^{๖๗}คง^{๖๘}ไม่^{๖๙}เดือด^{๗๐}ร้อน^{๗๑}ว่า^{๗๒}คาว^{๗๓}ญ แก่^{๗๔}ผู้^{๗๕}อื่น^{๗๖} เมื่อ^{๗๗}รู้^{๗๘}
 ว่า^{๗๙}จะ^{๘๐}ไม่^{๘๑}เดือด^{๘๒}ร้อน^{๘๓}ว่า^{๘๔}คาว^{๘๕}ญ แก่^{๘๖}ผู้^{๘๗}อื่น^{๘๘} จึง^{๘๙}ถ^{๙๐}ม^{๙๑}มือ^{๙๒}ทำ^{๙๓}หรือ^{๙๔}พูด^{๙๕}
ส่วน^{๙๖}ใจ^{๙๗} ก็^{๙๘}ให้^{๙๙}ใคร^{๑๐๐}รู้^{๑๐๑}คร^{๑๐๒}วญ^{๑๐๓}ต^{๑๐๔}ก่อน^{๑๐๕}ว่า^{๑๐๖} คิด^{๑๐๗}อย่าง^{๑๐๘}
 นั้น^{๑๐๙} ๆ จะ^{๑๑๐}เกิด^{๑๑๑}ผล^{๑๑๒}อย่าง^{๑๑๓}ไร ถ้า^{๑๑๔}ผล^{๑๑๕}ใน^{๑๑๖}ที่^{๑๑๗}สุด^{๑๑๘}ทำ^{๑๑๙}ให้^{๑๒๐}ใจ^{๑๒๑}ช^{๑๒๒}น^{๑๒๓}หม^{๑๒๔}ง
 เดือด^{๑๒๕}ร้อน^{๑๒๖} ก็^{๑๒๗}อย่า^{๑๒๘}คิด^{๑๒๙}อย่า^{๑๓๐}ทำ^{๑๓๑} ถ้า^{๑๓๒}ผล^{๑๓๓}นั้น^{๑๓๔}ทำ^{๑๓๕}ให้^{๑๓๖}ใจ^{๑๓๗}ส^{๑๓๘}บาย^{๑๓๙}
 ไม่^{๑๔๐}เดือด^{๑๔๑}ร้อน^{๑๔๒} ก็^{๑๔๓}คิด^{๑๔๔}ก็^{๑๔๕}ทำ^{๑๔๖}

ถ้า^{๑๔๗}ประ^{๑๔๘}พ^{๑๔๙}ฤ^{๑๕๐}ติ^{๑๕๑}ได้^{๑๕๒}เคร^{๑๕๓}่ง^{๑๕๔}คร^{๑๕๕}ิต^{๑๕๖}ตาม^{๑๕๗}หล^{๑๕๘}กั^{๑๕๙}น เรา^{๑๖๐}ก็^{๑๖๑}ไม่^{๑๖๒}ค^{๑๖๓}อง^{๑๖๔}เกร^{๑๖๕}ง
 ว่า^{๑๖๖} จะ^{๑๖๗}มี^{๑๖๘}ค^{๑๖๙}ติ^{๑๗๐}โด^{๑๗๑}ก^{๑๗๒}และ^{๑๗๓}คำ^{๑๗๔}ส^{๑๗๕}น^{๑๗๖}ของ^{๑๗๗}พระ^{๑๗๘}พุ^{๑๗๙}ท^{๑๘๐}เจ้า

คำแปล

พระธรรม	แปลว่า	คุณความดี	บุญ	แปลว่า	ความดี
		คำสอนของ			ผลของการ
		พระพุทธเจ้า			ทำดี

บาป แปลว่า ความชั่ว.	เสพ แปลว่า ถิ่น, อาคาร
ผลของ	ที่ส่งเข้า
การทำชั่ว	ทางปาก
ไตร่ตรอง „ คิด	วิภาต „ ไม่สบายใจ
จรรยา „ ความประ	ภติ „ แบบ, ทาง
พฤกษิ	ดำเนิน
ภิกษุ „ พระ	
ฆ่า „ ทำให้ตาย	
ชีวิต „ ความเป็นอยู่	
ชอบลัก „ แอบรักกัน	
สมสู่ „ ได้เป็นสามีเมียกัน	

คำถามบทที่ ๑๐

๑. พระธรรมคืออะไร ?
๒. พระธรรมของพระพุทธเจ้าสอนในทางใด ?
๓. คีต สมาธิ บัญญาหมายความว่าอะไร ?
๔. จักรยาที่ครูสอนหรือพระท่านแสดงอยู่ทุกวันนี้ ได้
ระเบียบแบบแผนมาจากไหน ?

๕. ที่เรียกว่าศีล ๕ นั้น คืออะไรบ้าง ?
๖. มีคติอะไรเป็นเหตุสำคัญที่จะยึดถือ พอให้รู้
ว่า ทำอย่างไรถูก ? ทำอย่างไรผิด ? ในเมื่อจะทำ
ด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจ ?

ตู้เก็บหนังสือ พระธรรม

๑
บทที่ ๑๑

คุณของพระธรรม

ตามหัวข้อพระธรรมที่เล่าเป็นตัวอย่างมาในบทก่อน
เมื่อคิดดูแล้ว จะเห็นว่า ถ้วนแต่เป็นคุณ แก่ผู้ประพฤติก
ได้ทั้งนั้น ถ้าใครประพฤติได้น้อย ก็มีความสุขน้อย ถ้า
ประพฤติได้มาก ก็มีความสุขมากขึ้นเป็นลำดับ ใคร
ประพฤติผ่านกัมมโทษ หากความสุขไม่ได้ จะยกตัวอย่าง
ของผู้ที่ประพฤติผ่าน และผู้ที่ประพฤติได้ตามคำสอน
มาให้เห็นสักข้อ ๓ เช่นว่ามนุษย์กัมมโทษดังนี้

๑. ไม่มีใครอยากคบหาใกล้ชิด เพราะเขากลัวว่า
เมื่อไม่ชอบใจจนมากจะฆ่าเขา ถ้าไม่มีใครคบ จะเขา
ความสุขมาแต่ไหน

๒. ถูกศาลตัดสินจำคุก เสียชื่อเสียง เป็นที่ดูหมิ่น
แก่คนอื่น หรือถูกประหารชีวิต ถ้าเขาจับยังไม่ได้ ก็
ต้องหลบหนีซุกซ่อนเขาไป ไม่ได้รับความสุขตลอดชีวิต

๓. ญาติมิตรของผู้ถูกฆ่าจะโกรธแค้นทำกรดาตอบแทน

๔. ข้าเขา แม่ไม่มีผู้รู้เห็น ก็ยังต้องหวาดหวั่น
อยู่เสมอว่า เรื่องจะปรากฏขึ้น ทำให้ใจไม่สบายอยู่
ตลอดชีวิต

หากเราโกรธแค้นใคร และมีช่องที่จะฆ่าเขาได้ แต่
เราดเว้นเสียไม่ฆ่า เราก็จะได้รับความสุข คือไม่ต้องรับ
โทษดังกล่าวแล้วข้างบนนี้ คนทั้งหลายก็จะยกย่อง
สรรเสริญว่า เป็นคนใจดี อยากคบหาสมาคมด้วย
สะดวกแก่การหาภินด้วยประการทั้งปวง ไม่มีใครติเตียน
ว่าเป็นคนขลาดเลย บางทีคนที่สนิทกับเรานั้น จะ
กลับรักใคร่นับถือเราเสียเข้าไป

พระธรรมคำสอนของพระองค์ มีคุณ ประโยชน์จริง
ดังตัวอย่างที่เล่ามานี้ คนทั้งหลายจึงทำความเคารพคำ
สอนของพระองค์ ขอแนะไว้ในที่นี้ว่า เมื่อเราจะทำ
ความเคารพนั้น ต้องตั้งใจอยู่เสมอว่า จะประพฤติดี
ประพฤติชอบ ตามคำสอนของพระองค์ และพยายาม
ประพฤติตามความตั้งใจนั้นด้วย จึงจะได้ประโยชน์แก่

ตัวเรา ถ้าทำไปโดยไม่ตั้งใจและไม่ประพฤติดังตาม ก็จะเป็นคนหลุดออกตัวเอง ไม่ได้ประโยชน์อันใดเลย

คำแปล

โทษ	แปลว่า ความผิด	ฝ่าฝืน	แปลว่า ขัดขึ้น
ศาล	ที่ชำระความ	จำคุก	ขังคุก
คูหมั่น	คูถูก	ประหารชีวิต	ทำให้ตาย
มิตร	เพื่อน	โกรธ	เคือง ขุ่นเคือง
หวาดหวั่น	กลัว	ปรากฏ	แจ่มแจ้ง
จนวัน	ยัง หยุด	สรรเสริญ	พูดยกย่อง
สมาคม	คบค้ากัน	ชลาศ	พูดชมเชย
อริ	เกลียดกัน ข้ำศึก		กลัว

คำถามบทที่ ๑๑

๑. ผู้ที่ประพฤติดังพระธรรมมีประโยชน์อย่างไร ?
๒. ผู้ที่ประพฤติดำเนินพระธรรมมีโทษอย่างไร ?
๓. เมื่อเราทำความเคารพพระธรรม ควรทำความตั้งใจไว้อย่างไร ?
๔. ตั้งใจไว้แล้วไม่ประพฤติดังตาม จะสำเร็จประโยชน์ได้หรือไม่ ? เพราะเหตุใด ?

ภาคพระสงฆ์

บทที่ ๑๒

พระสงฆ์คือใคร

๑. พระสงฆ์นั้น คือผู้ที่เชื่อบรรพชาตั้งตนของพระพุทธเจ้า แล้วละการปกครองบ้านเรือน โทนสมโภชนกนต
 นุ่งห่มผ้าข้อมนำผ้าคอกบวช และประพฤติตามคำ
 ตั้งตนของพระพุทธเจ้า จนได้สำเร็จวิชาชั้นอริยะ *
 (ชั้นสูง) จึงเรียกว่าพระสงฆ์ หรืออริยะสงฆ์ ถ้ายังไม่
 สำเร็จวิชาชั้นสูง เรียกว่า ภิกษุ หรือ สามเณรสงฆ์ แต่ถ้า
 เรียกรวมกันตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ก็เรียกว่าคณะสงฆ์ หรือ
 พระสงฆ์ ได้เหมือนกัน

๒. การบวชของพระสงฆ์ คนแรกเมื่อพระพุทธเจ้า
 เทียบตั้งตนนั้น ผู้บวชมาขอบวชคือพระองค์เอง พระ
 องค์ทรงอนุญาตว่า “เป็นภิกษุเถิด” เท่านั้นเป็นอันใช้ได้

๖: วิชาชั้นอริยะนั้น บากที่เล็กๆ จะเข้าใจได้จึงขอควักก่อน
 เมื่อโคจัน และได้เล่าเรียนต่อไปคงรู้

พระภิกษุสงฆ์

(รูปนี้คือรูปสมเด็จพระมหาวิรวัช (บัง เปริชฌเอก)
วัดโสมนัสวิหาร อุบัติมาของผู้นี้เรียบเรียงหนังสือ)

ภายหลังพระสงฆ์มากราบ^๕ พระองค์^๕ ให้ไปเที่ยวสั่งสอน
 คนอื่นต่อ ๆ กันไป มีผู้สมัครบวช พระสงฆ์เหล่านั้นต้อง
 พามาขอบวชต่อพระองค์^๕ พระองค์^๕ เห็นว่าเป็นการลำบาก
 จึงอนุญาตให้ พระสงฆ์เหล่านั้นบวชผู้สมัครแทนพระองค์^๕
 ได้ โดยให้ผู้บวชโกนผมโกนหนวดนั่งห่มผ้าขัดมน้ำฝาด
 ถือเพศก่อน แล้วให้อาจารย์สั่งชนสรณคมน์ ๓ คือให้
 รู้ว่า ต้องเป็นผู้ถือเอา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์^๕
 เป็นที่พึ่งพระรัตนคฤศณ ผู้บวชรับสรณคมน์ ๓ แล้ว
 ก็สำเร็จเป็นภิกษุได้เท่ากับบวชต่อพระองค์^๕ ต่อมาพระ
 ศาสนาเจริญขึ้น จึงทรงกำหนดให้พระสงฆ์ประชุมกัน
 บวชผู้สมัคร จึงเป็นแบบที่พระสงฆ์ได้บวชผู้สมัครสืบ ๆ
 กันมาจนบัดนี้^๕

๓. พระสงฆ์นั้น เมื่อบวชแล้ว มีข้อสำคัญที่ต้อง
 ประพฤติ ๓ ประการดังต่อไปนี้

๕ ในการบวชนี้ ยังมีข้อกำหนดอีกหลายข้อของดไวให้
 เขียนต่อไปภายหลัง

(๑) ต้องเล่าเรียนพระธรรมวินัย คือให้เรียนคัมภีร์
สมาธิ ปัญญา ดังที่มามีในบทที่ ๓๐

(๒) ต้องประพฤติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย

(๓) ต้องพยายามสั่งสอนคนอื่นให้รู้ และแนะนำ
ให้ประพฤติตาม

คำแปล

อริยะ	แปลว่า ผู้ดี	สรวณกมน์	แปลว่า ที่ฟังที่ระลึก
ภิกษุ	„ พระซึ่งอยู่กับเรา	สาธนา	„ คำสอน
รูป	„ ตัว คน (เป็นคำ แทนตัวพระสงฆ์)	เจริญ	„ ช่าง
อนุญาค	„ ให้บอกให้ขอม	พระธรรมวินัย	„ ข้อบังคับ
อาจารย์	„ ผู้สอน		และขณบ ธรรมเนียม ให้ประพฤติ

คำถามบทที่ ๑๒

๑. พระสงฆ์กับภิกษุมักมีลักษณะต่างกันอย่างไร ?

๒. การบวชเมื่อตอนแรกพระพุทธเจ้าเที่ยวตั้งสอนนั้นต้อง
 ทำอย่างไรบ้าง ? ต่อมาต้องทำอะไร ? และในคณ
 ท์ถึงต้องทำอะไร ? เหตุใดจึงต้องทำเช่นนั้น ?
๓. พระสงฆ์มีหน้าที่อย่างไรบ้าง ?

บทที่ ๑๓

คุณของพระสงฆ์

พระสงฆ์^๑นั้น^๒มี^๓คุณ^๔แก่^๕คน^๖ทั้ง^๗ปวง^๘ดัง^๙ต่อไปนี้^{๑๐}

๑. ท่าน^๑ประ^๒พ^๓ฤ^๔ติ^๕ตั้ง^๖งาม^๗ตาม^๘พระ^๙ช^{๑๐}ร^{๑๑}ม^{๑๒}ว^{๑๓}ิน^{๑๔}ย^{๑๕} ไม่^{๑๖}ทำ^{๑๗}ให้^{๑๘}
คน^{๑๙}อื่น^{๒๐}เดือด^{๒๑}ร^{๒๒}้อน^{๒๓} และ^{๒๔}เป็น^{๒๕}ตัว^{๒๖}อย่าง^{๒๗}อื่น^{๒๘}ดี^{๒๙}

๒. ท่าน^๑อุ^๒ค^๓สา^๔หะ^๕เล่า^๖เรียน^๗พระ^๘ช^๙ร^{๑๐}ม^{๑๑}ว^{๑๒}ิน^{๑๓}ย^{๑๔} ได้^{๑๕}ความ^{๑๖}
เห็น^{๑๗}อย^{๑๘}ยาก^{๑๙} ด้วย^{๒๐}ห^{๒๑}วัง^{๒๒}จะ^{๒๓}นำ^{๒๔}ไป^{๒๕}สอน^{๒๖}คน^{๒๗}อื่น^{๒๘}

๓. นำ^๑เอา^๒พระ^๓ช^๔ร^๕ม^๖ว^๗ิน^๘ย^๙ไป^{๑๐}เท^{๑๑}ย^{๑๒}ว^{๑๓}สั่ง^{๑๔}สอน^{๑๕}คน^{๑๖}อื่น^{๑๗}ให้^{๑๘}
ประ^{๑๙}พ^{๒๐}ฤ^{๒๑}ติ^{๒๒}ดี^{๒๓}ประ^{๒๔}พ^{๒๕}ฤ^{๒๖}ติ^{๒๗}ชอบ^{๒๘} จน^{๒๙}ถึง^{๓๐}ได้^{๓๑}บ^{๓๒}ว^{๓๓}ช^{๓๔}และ^{๓๕}สั่ง^{๓๖}สอน^{๓๗}กัน^{๓๘}
ต่อ^{๓๙} ๆ มา^{๔๐}จน^{๔๑}ทุก^{๔๒}วัน^{๔๓}นั้น^{๔๔}

เท่า^๑ที่^๒เล่า^๓ย่อ^๔ ๆ มา^๕เพียง^๖นี้^๗ เรา^๘ก็^๙จะ^{๑๐}แ^{๑๑}ล^{๑๒}เห็น^{๑๓}แ^{๑๔}แล้ว^{๑๕}ว่า^{๑๖}
พระ^{๑๗}สง^{๑๘}ฆ์^{๑๙}เป็น^{๒๐}ผู้^{๒๑}นำ^{๒๒}ให้^{๒๓}พระ^{๒๔}ช^{๒๕}ร^{๒๖}ม^{๒๗}ของ^{๒๘}พระ^{๒๙}พ^{๓๐}ุ^{๓๑}ท^{๓๒}ธ^{๓๓}เจ้า^{๓๔}ค^{๓๕}ง^{๓๖}อยู่^{๓๗} ไม่^{๓๘}
เล^{๓๙}ื่อม^{๔๐}ศ^{๔๑}น^{๔๒}ย^{๔๓}ไป^{๔๔}เสีย^{๔๕} ได้^{๔๖}ส^{๔๗}ับ^{๔๘}เน^{๔๙}ื่อง^{๕๐}มา^{๕๑}ให้^{๕๒}คน^{๕๓}ซ^{๕๔}ั้น^{๕๕}ห^{๕๖}ง^{๕๗}ได้^{๕๘}รู้^{๕๙}เห็น^{๖๐}
จน^{๖๑}ทุก^{๖๒}วัน^{๖๓}นั้น^{๖๔} ถ้า^{๖๕}ไม่^{๖๖}มี^{๖๗}พระ^{๖๘}สง^{๖๙}ฆ์^{๗๐} และ^{๗๑}พระ^{๗๒}สง^{๗๓}ฆ์^{๗๔}ไม่^{๗๕}ได้^{๗๖}เ^{๗๗}เล่า^{๗๘}เรียน^{๗๙}
ไม่^{๘๐}ได้^{๘๑}สั่ง^{๘๒}สอน^{๘๓}คน^{๘๔}อื่น^{๘๕}ต่อ^{๘๖} ๆ กัน^{๘๗}มา^{๘๘} เรา^{๘๙}ผู้^{๙๐}เกิด^{๙๑}ภ^{๙๒}า^{๙๓}ย^{๙๔}ห^{๙๕}ง^{๙๖}ี้^{๙๗} ก็^{๙๘}จะ^{๙๙}
ไม่^{๑๐๐}ได้^{๑๐๑}พ^{๑๐๒}บ^{๑๐๓}เห็น^{๑๐๔}พระ^{๑๐๕}ช^{๑๐๖}ร^{๑๐๗}ม^{๑๐๘}ของ^{๑๐๙}พระ^{๑๑๐}พ^{๑๑๑}ุ^{๑๑๒}ท^{๑๑๓}ธ^{๑๑๔}เจ้า^{๑๑๕} เรา^{๑๑๖}จะ^{๑๑๗}พ^{๑๑๘}ากัน^{๑๑๙}ไม่^{๑๒๐}

รู้จักผิดชอบ จะประพฤติเอาตามความพอใจ จะเกิดการ
เบียดเบียนและกดขี่ข่มเหงกันเดือดร้อนยุ่งเหยิงทั่วไป เรา
คงไม่ได้รับความสุขอย่างเดียวกัน

พระสงฆ์ มีบุญคุณ แก่คนทั้งปวงคล้ายพระพุทธเจ้าดัง
เล่ามานี้ คนทั้งปวงจึงนับถือกราบไหว้บูชาท่าน และ
ช่วยกันบำรุงท่าน โดยสร้างวัดให้ท่านอยู่อาศัย ถวาย
อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ท่านบริโภคใช้สอย เพื่อมิให้
ท่านต้องกังวลในการหาเลี้ยงชีวิต และหาเครื่องใช้สอย
จะได้ตั้งหน้าเฝ้าเรียนพระธรรมวินัย และเอาไปเทียว
สั่งสอนคนอื่นให้ประพฤติดีประพฤติชอบ และเป็นการ
สืบอายุพระพุทธศาสนาสำหรับบุตรหลานซึ่งเกิดมาภายหลัง
จะได้พบเห็นและปฏิบัติต่อไปอีกด้วย

การถวายสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้พระสงฆ์หมดกังวล
ได้ มีเวลาเฝ้าเรียนพระธรรมวินัยและนำไปสอนคนทั้งปวง
นั้น ถ้าไม่คิด ก็ไม่รู้ว่าได้บุญในปัจจุบันแก่ผู้ถวายที่ตรงไหน
จึงขออธิบายให้แลเห็นง่าย ๆ อีกสักหน่อย คือได้บุญ

ตรงที่ท่านสอนให้คนทั้งปวงประพฤติดั้งประพฤดิชอบ เมื่อคนประพฤติดั้งประพฤดิชอบทั่วถึงกัน ก็เป็นอันไม่มีคนร้าย เมื่อไม่มีคนร้าย ก็ไม่ต้องถูกกดขี่ข่มเหงเบียดเบียน เมื่อไม่ถูกกดขี่ข่มเหงเบียดเบียน ก็อยู่เป็นสุข การที่อยู่เป็นสุขนั้นแหละคือตัวบุญ

เพราะฉะนั้น เราจึงควรเคารพนับถือกราบไหว้บูชาท่าน และช่วยกันบำรุงท่านเหมือนคนทั้งปวงเขาทำนั้นเกิด จะได้ประโยชน์แก่ตัวเราและชาติบ้านเมืองสืบ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด ขอแนะนำว่า เมื่อทำความเคารพนับนี้ ต้องตั้งใจว่าจะประพฤติดีงามตามที่ท่านสอนเสมอ และต้องพยายามประพฤติด้วย จึงจะได้ประโยชน์แท้จริง

คำแปล

เบียดเบียน	แปลว่า	ข้าช. บียดกัน	บุญ	แปลว่า	ผลของการทำ
		ทำให้กันอื่น			ความดี
		เคียดร้อน			
อาหาร	..	เครื่องกิน	ชาติ	..	กำเนิด. ความเกิด.
					หมู่คนในแคว้นแคว้น
บวโลก	..	กิน. ใช้สอย			

คำถามบทที่ ๑๓

๑. พระสงฆ์ท่านประพฤติดีงามของท่าน เหตุใดจึงมีคุณไปถึงคนอื่นด้วย ?
๒. พระสงฆ์เล่าเรียนพระธรรมวินัยนั้น เป็นประโยชน์แก่เราอย่างไร ?
๓. พระสงฆ์เป็นผู้ สืบพระพุทธศาสดาได้ ด้วยอาการ อย่างไร ?
๔. เราจะตอบแทนบุญคุณของพระสงฆ์ได้อย่างไรบ้าง ?
๕. การถวายสิ่งของต่าง ๆ แก่พระสงฆ์ ได้บุญในปัจจุบัน ที่ตรงไหน ? ขยายมาให้เห็นจริง
๖. เมื่อเราทำความเคารพพระสงฆ์ เราควรตั้งใจอย่างไร ?

บทส่งท้าย

พระรัตนตรัย

๑. พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้ง ๓ อย่างดัง
เล่ามาแล้วข้างต้น รวมเรียกว่า “พระรัตนตรัย”

รัตนะ แปลว่า แก้ว คำว่า “แก้ว” ในที่นี้
หมายความว่าดียิ่ง หรือแสงสว่าง หรือผู้ทำให้เกิด
ความยินดีแก่ผู้ที่ได้พบเห็น ไม่ใช่หมายความว่าสิ่งที่ทำขึ้น
ด้วยกระจกหรือหินใส ๆ

ตรัย แปลว่า สาม คำว่า “รัตนตรัย” จึงรวม
แปลว่า แก้ว ๓ ดวง คือสิ่งที่ดียิ่ง ๓ ประการ หรือ
แสงสว่าง ๓ ประการ เมื่อกล่าวคำว่า “พระรัตนตรัย” ก็
ให้พึงเข้าใจว่า หมายถึงพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์
ทั้ง ๓ อย่าง ไม่ใช่หมายแต่อย่างใดอย่าง ๑.

๒. พระรัตนตรัยนี้แหละ เป็นหัวใจสำคัญของ
พระพุทธศาสนา ที่สอนให้คนประพฤติกายวาจาใจดีงาม

ได้อยู่เย็นเป็นปกติสุขทั่วหน้า ไม่เบียดเบียนแก่กันและกัน
แม้สัตว์เดียวิจฉานก็ได้รับความร่มเย็น

พระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษของเราแต่โบราณ
รับเอาพระพุทธศาสนานับถือและปฏิบัติสืบ ๆ กันมา
จนทุกวันนี้ นับว่าเป็นตักขณัตถ์ของเรามาแล้ว เราเกิดมา
เป็นคนไทย ก็เหมือนเกิดในพระพุทธศาสนา จึงสมควร
นับถือพระพุทธศาสนาตามบรรพบุรุษของเรา และต้อง
เล่าเรียนให้รู้เรื่องไว้ด้วย ถึงไม่ได้มาก รู้เพียงเท่าที่เล่า
ให้ฟังมาแต่ดั่งนี้ ถ้ามีผู้ทักท้วงหรือสงสัยเรื่องพระพุทธ
ศาสนาประการใด จะได้ชี้แจงให้เขารู้เขาเข้าใจได้ถนัด
ถ้าเราไม่ได้เล่าเรียนให้รู้ไว้เป็นทุนบ้างแล้ว แม้ผู้ยกเอา
คุณวิเศษของศาสนาอื่นมาชี้แจงให้เราฟัง เราอาจเคลือบ
เคลือบเห็นตามได้ง่าย ถ้าเราไปฉวยเอาหลักศาสนาอื่นมาฝัง
จิตใจเสียก่อน ภายหลังรู้สึกก็กลุ้มตัวยาก ถึงศาสนา
นั้น ๆ จะดีวิเศษปานใด ก็ยังกันความรังเกียจของ
พวกเราไม่ได้ พวกเราก็กะพากันเห็นว่าเป็นคนอกตัญญูต่อ

บรรพบุรุษและชาติคำสอนพระมหากษัตริย์โดยตรง ไม่
 ยากคบหาสมาคมด้วยอีกต่อไป เพราะฉะนั้นขอให้เรา
 ทั้งหลายบรรดาที่เป็นคนไทยจงสนใจเล่าเรียนเรื่องพระพุทธ
 คำสอนและประพฤติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าและพระ
 ดังมีเกิด จะได้มีความรุ่งเรืองแก่ตัวเราและแก่ชาติ
 คำสอนพระมหากษัตริย์ของเรายิ่งขึ้นไป

คำแปล

สัตว์เดือวัลจาน แปลว่า สัตว์มี			ลัทธิ	แปลว่า	วิธี	ความเห็น
		ชีวิตที่ไป				
		โดยชาว.				
		สัตว์ต่างๆ				
		นอกจาก				
		มนุษย์				
บรรพบุรุษ	„	ต้นวงศ์				
โบราณ	„	เก่าก่อน	ปานใด	„		เพียงใด
ถาก	„	ของที่ได้	อกตัญญู	„		ไม่รู้คุณ
		เกินคาด				
ถนัด	„	มันเหมาะสม	สนใจ	„		เอาใจใส่
เกลิบเกล้ม	„	หลง.				
		มะเมอ				

คำถามบทส่งท้าย

๓. พระรัตนตรัยคือ สิ่งไร ?
๔. เหตุใด จึงว่าพระรัตนตรัยเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา ?
๕. ทำไม พระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษของเรา จึงรับเอาลัทธิพระพุทธศาสนามาประพฤติ ?
๖. เราผู้สืบสายโลหิตของท่าน ควรทำอย่างไร ?
๗. จำเป็นอย่างไร เราจึงต้องรู้เรื่องราวของพระพุทธศาสนา ?

(ดำเนินา)

ใบอนุญาตให้ ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๒๓/๒๔๗

วันที่ ๒๗ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

หนังสือ แบบเรียนพุทธศาสนา เรื่องพระรัตนตรัย
ของ อำมาตย์โท พระยาราชโยธา พิมพ์ครั้งที่ หนึ่ง
จำนวน สามพัน ฉบับ ใน พ.ศ. ๒๔๗๒

กระทรวงธรรมการได้ตรวจเห็นชอบ และอนุญาต
ให้ใช้ในโรงเรียนของกระทรวงธรรมการแล้ว ในประเภท
หนังสือ แบบเรียน

ธานีนิติ มหาอำมาตย์เอก

เสนาบดีกระทรวงธรรมการ

(ใบอนุญาตนี้ จะเพาะคราวพิมพ์คราวหนึ่ง ๆ)

จำหน่ายที่คลังวิทยา หน้าวังบูรพาฯ กรุงเทพฯ